

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond
regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO

ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MATURITA S ÚSMEVOM

PaedDr. Ľubica Rúčková

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.“
www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk

Ako umenia spolupracujú – prieniky v umení

Motivácia blogom : Ako umenia spolupracujú

FILIP BEDNÁR

- Vedeli ste, že tradične sa umenia delia iba na zopár druhov? Sú nimi výtvarné umenia, sochárstvo, architektúra, hudba, poézia a „živé“ umenia — tie, ktoré zahŕňajú predstavenia ľudí, napríklad divadlo alebo tanec. Z bežných stretnutí s umením ale vieme, že spojenia a prieniky medzi týmito „čistými“ formami sú bežné a v súčasnej populárnej kultúre možno bežnejšie ako pôvodné formy.
- Napríklad *pieseň* je spojením hudby a poézie. Takýto „hybrid“ poznali už v antickom Grécku, keď básnici spievali verše *Odysei*. Ďalším príkladom je *film*, ktorý obrazové umenie obohatil o schopnosť zachytiť časové úseky. Umožnil mu tak sprostredkovať príbeh, čo dovtedy dokázala iba literatúra či živé umenia. Neskôr sa k filmu pridružil aj zvuk a doposiaľ nevídaný hybrid bol na svete.
- Pozrieme na tri rôzne prieniky v umeniach, s ktorými sa bežne stretávame. Ich pochopením môžeme prehĺbiť naše umelecké zážitky, odhaliť skryté významy, či sa stať kritickejšími divákmi.

Ekfráza- vysvetlenie pojmu

- Toto slovo označuje v špecifickom zmysle opis v knihe alebo v básni, ktorý opisuje výtvarné dielo. Príkladom sú detailne opisy kresieb v *Jane Eyrovej* alebo básne, ktoré vznikli, aby zachytili výtvarné dielo s cieľom vytvoriť jeho interpretáciu. V širšom zmysle ide ale o akúkoľvek „slovnú reprezentáciu vizuálnej reprezentácie“, teda akýkoľvek slovný opis, ktorý chce zapojiť našu predstavivosť a „nakresliť“ v nej obrázok.
- Niektorí kritici tvrdia, že ak by Homér žil dnes, bol by úspešným hollywoodskym režisérom. Jeho *Iliada* a *Odysea*, i keď sú to eposy písané veršoch, dokážu vytvárať v mysli čitateľa scény, ktoré sú vraj kinematograficky výborne zvládnuté. Inými slovami, autor pri ich tvorbe premýšľal v obrazoch, ktoré sa pokúsil zachytiť slovami do veršov a tak ich sprostredkovať. Bohatstvo niektorých kníh alebo básní tak spočíva v našej schopnosti používať vizuálnu predstavivosť a meniť slová na obrazy.

Umenie v umení

opera

balet

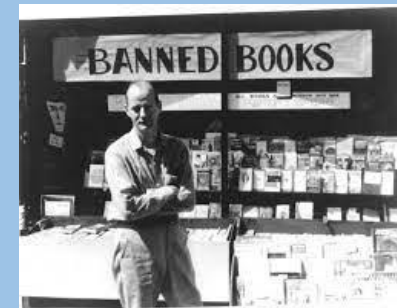

- Ak pri čítaní knihy alebo sledovaní filmu narazíme na iný alebo aj rovnaký druh umenia zapracovaný v deji, často je namieste zamyslieť sa, ako to môže prehliť obsah alebo odhaliť skryté významy. Napríklad v Austenovej románe *Sídlo Mansfield* sa postavy rozhodnú usporiadať divadelné predstavenie v podmienkach, v ktorých to nie je úplne najlepší nápad. Dohodnú sa aj na konkrétnej hre a rozdelia si roly, ktoré stvárnia. To otvára príležitosť pre nachádzanie rozličných spojení s touto hrou, ale aj pre sledovanie toho, aký postoj má ktorá postava k inscenácii, a čo to hovorí o jej charaktere.
- Ďalším príkladom je obraz v Hitchcockovom filme *Vertigo*, ktorý môže byť náповedou pri hľadaní interpretácie. A napokon príkladom vo výtvarnom umení môže byť nenápadný obraz v pozadí na Rembrandtovom *Návrate márnوترatného syna*. Môžete ho skúsiť na obraze nájsť a prepojiť ho s hlavnou témou.
- Ktorá je vaša najobľúbenejšia forma umenia? Myslíte si, že hybridy môžu ponúknuť viac ako „čisté“ formy? Má zmysel, keď výtvarné umenie zachytáva myšlienky a poézia sprostredkúva obrazy? Aký je váš vzťah k ďalším známym hybridom ako balet, opera či muzikál?

súčasný tanec

muzikál

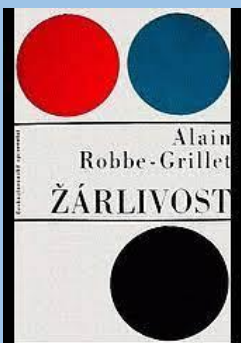
literatúra

Hudba vo filme

- Film v sebe spája schopnosť sprostredkovať príbeh a príležitosť použiť pri tom hudbu. Príbeh sám o sebe — napríklad ako pri čítaní knihy — i hudba sama o sebe — napríklad na koncerte vo filharmónii — dokážu vyvolať napätie, smútok či radosť. Film je tak výbornou príležitosťou nechať tieto odlišné formy spolupracovať.
- Odporúčam pri najbližšom sledovaní filmu vedome sa sústrediť na to, do akej miery s vašimi dojmami a pocitmi pracuje dej a do akej hudba. Idú ruka v ruke? Môžete tiež skúsiť vypočúť si samostatnú klasickú skladbu alebo filmový soundtrack, alebo si pozrieť nemý film. Ďalej sa môžete pýtať, na čom by film stratil či získal, ak by bol bez hudby? Ako film pracuje s tichom? Dokázala by hudba sama o sebe vyvolať taký dojem, aký vyvoláva v spojení s filmovou scénou?
- V niektorých filmoch režiséri experimentujú s tým, že pocit z deja cielene neladí s pocitom z hudby alebo je aj v rozpore — to môže mať podvedomý rušivý efekt. Schopnosť rozlišovať medzi efektom deja a efektom hudby preto môže byť zaujímavým obohatením pre kritické sledovanie pre každého filmového fanúšika.

Zadanie:

- **Vyberte si literárne obdobia, autorov, diela, ktoré vás zaujímajú a snažte sa hľadať prieniky**
- **Balet ako hybrid**
- **Synestézia a umenie**
- **Ktorá je vaša najobľúbenejšia forma umenia?**
- **Myslíte si, že hybridy môžu ponúknuť viac ako „čisté“ formy?**
- **Má zmysel, keď výtvarné umenie zachytáva myšlienky a poézia sprostredkúva obrazy?**
- **Aký je váš vzťah k ďalším známym hybridom ako balet, opera či muzikál?**

Nový román/antiromán

- literatúra zobrazujúca problémy života vs. literatúra zobrazujúca problémy textu a procesu písania
- tradičná forma zaniká, je preto potrebné hľadať nové románové postupy, ktoré zodpovedajú dobe a človeku
- rozprávač „oko kamery“
- neodmietajú realitu a objektívny svet, no tvrdia, že jeho skutočné zachytenie nie je v ľudských silách
- spisovateľ sa neobmedzuje zobrazením sveta, vytvára si nový

Muž bez vlastností

DŠT – interpretácia predstavenia

Inscenácia je inšpirovaná rovnomenným románom Roberta Musila.

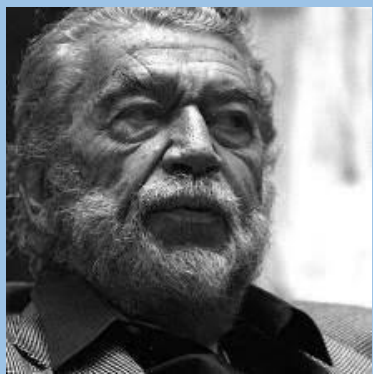
Pre román je charakteristická irónia a sarkazmus, mieša sa v ňom pohrdanie s obdivom a nostalgiou po niečom, čo sa končí. Hlavná vec v románe nie je to, čo bolo povedané, ale o čom sa mlčí.

UMELECKÝ TÍM:

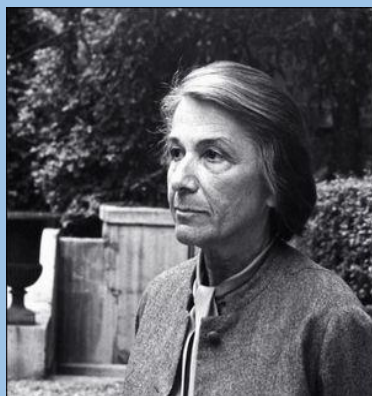
- Koncept, réžia, hudba: JOZEF VLK
- Choreografia: STANISLAVA VLČEKOVÁ
- Scéna: JÁN PTAČIN
- Svetelný dizajn: JÁN ČIEF
- Kostým, vizáž: ANDREA POJEZDÁLOVÁ

Nový román/antiromán

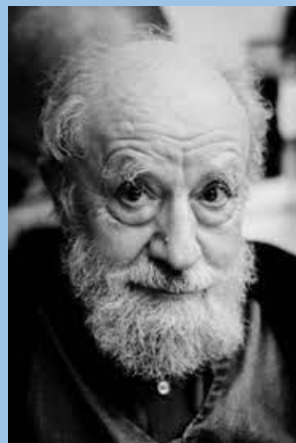

**ALAIN ROBBE -
GRILLET**
spisovateľ, literárny
teoretik, filmový režisér
jeden zo zakladateľov
nového románu

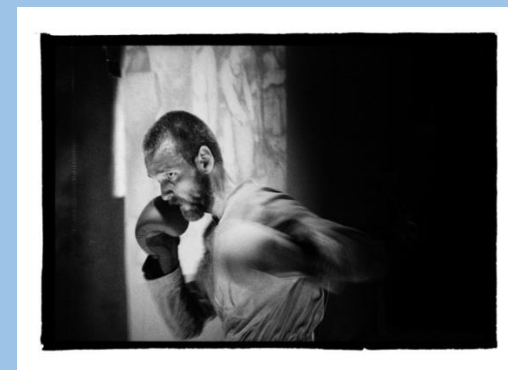

**NATHALIE
SARRAUTOVÁ**
právo, história,
sociológia, literatúra

MICHEL BUTOR
predstavitel',
spisovateľ a teoretik
nového románu

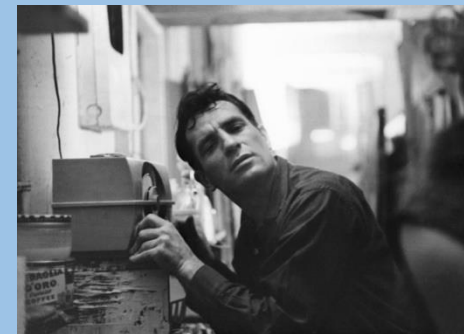
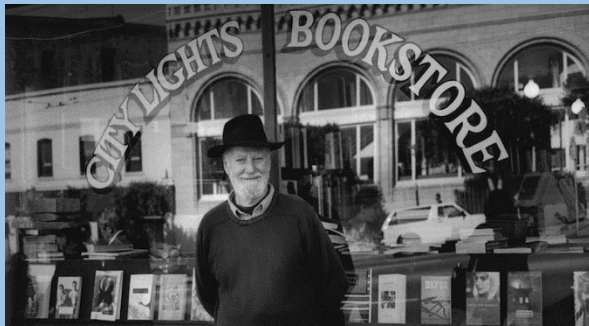

Muž bez vlastností

Beat generation

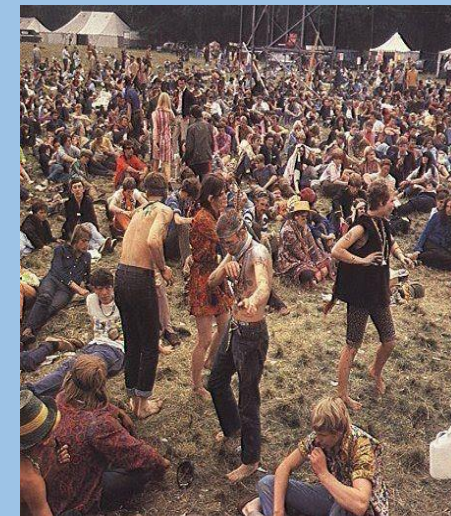
- umelecké a literárne hnutie
- reaguje na americkú spoločnosť päťdesiatych rokov 20.stor. (ekonomika, politika, medzinárodné vzťahy)
- pokrytectvo, konzumný spôsob života, rasová segregácia, ekologické omyly
- nespokojnosť = organizovaná revolta, odmietnutie západného života a priklonenie k orientálnym náboženstvám (provokácia vo forme užívania drog, neprístojného správania, erotických zážitkov,...)
- okrem literatúry sa bítnici prejavili aj vo výtvarnom umení a filme
- predpokladali aktívnu účasť diváka či poslucháča
- happening a performancia – nové formy a spôsoby prezentovania umeleckých diel
- Allen Ginsberg, Lawrence Ferlinghetti, Jack Kerouac

Beat generation a **hippies**

- deti kvetov a „zbitá gerenácia“
- psychadelické hnutie v 60.rokoch 20.storočia
- mierom a láskou proti ozbrojeným konfliktom vo Vietname
- spontánnosť, sloboda, mier, láska, promiskuita
- používanie omamných látok (marihuana, hašiš, LSD), ktoré prispievali ku sebapoznaniu a spiritualite
- východné filozofie
- 1953 kníhkupectvo City Lights (paperbacky)
- 14. január 1967 (San Francisco) – Leto lásky – Woodstock 1969

Zadanie:

- báseň od Ferlinghettiho prepojte s vizuálnymi predstavami pomocou obrázkov
- pri ďalšom čítaní básne sa ju snažte vyjadriť tancom, resp. pohybom
- happening a performancia – nové formy a spôsoby prezentovania umeleckých diel
- pomenujte pocity a prežívanie

Obrazy zašlého sveta

Lawrence Ferlinghetti

Svet je úžasné miesto
kam sa narodiť
ak vám teda nevadí šťastie
čo vždy nie je
ktovieaká psina
ak vám teda nevadí že tu a tam sa dačo
zadrhne
práve
keď všetko ide ako po masle
lebo ved' ani v nebi
nevyspevujú
po celý čas

Jáj svet je úžasné miesto
kam sa narodiť
ak vám teda veľmi nevadí
zopár vykradnutých mozgov
na vyšších miestach
alebo nejaká tá bomba
čo vám občasprekrúti ciferník

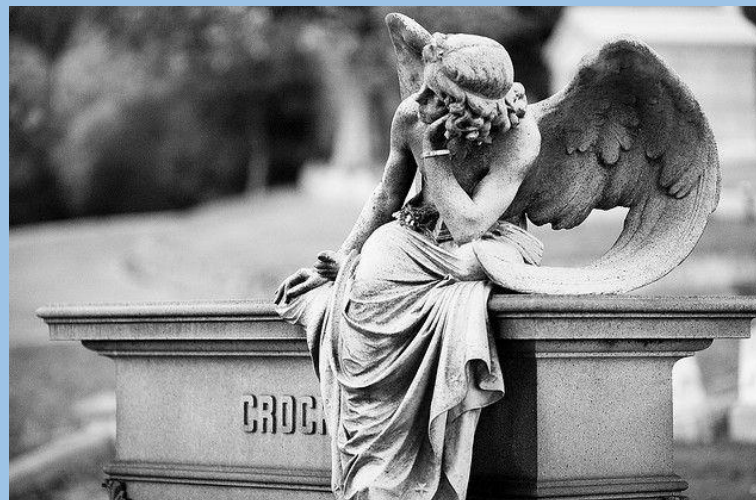
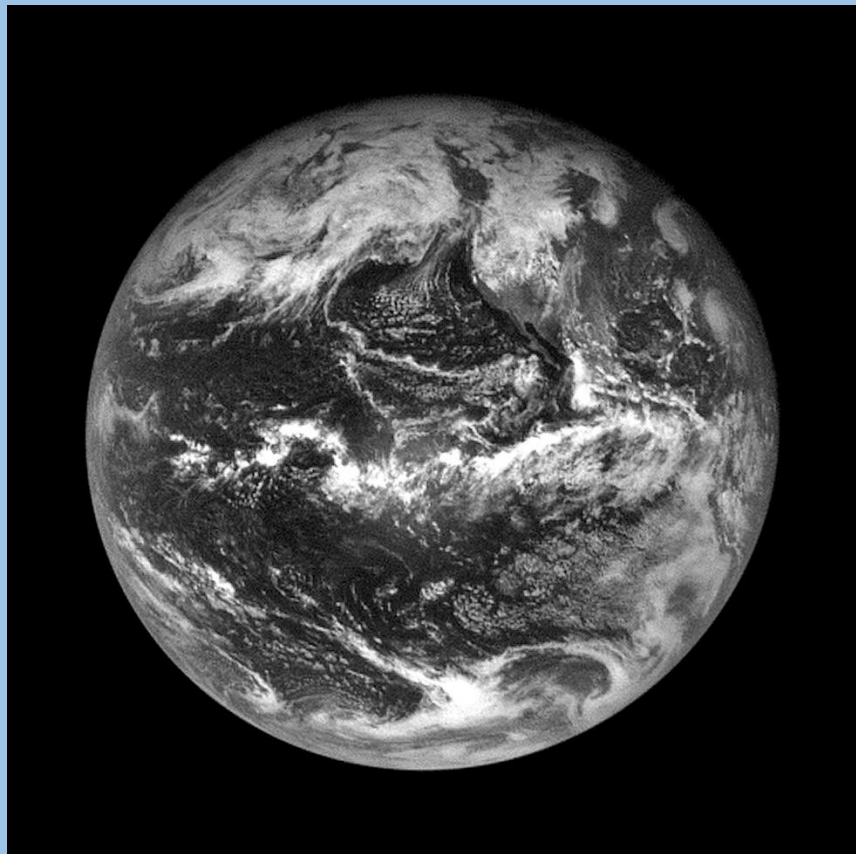
alebo iné podobné neprístopnosti
čo obťažujú
našu Puncovanú spoločnosť
a jej pupkáčov
i jej katov - sekáčov
i jej kňazov
a podobných policajtov
rozličné jej segregačné praktiky
kongresové bubliky - bubliky
a kadejaké iné kolíky
ktoré naše bláznivé telo
Podedilo

Veru svet je to najlepšie miesto zo všetkých
kde sa dá robiť kopec vecí ako
šantenie
randenie
smútenie
kde sa dá spievať trúchlivé piesne
a dať sa inšpirovať
a chodiť si hore - dolu

a všetko obzerat'
a voňať kvety
a tľapkať sochy po zadku
dokonca aj myslieť
a bozkať ľudí a
robiť deti a nosiť nohavice
a mávať klobúkmi a
tancovať
a chodiť plávať do rieky
a na pikniky
uprostred leta
a vôbec si len tak
„užívať“

Áno
ale potom práve v najlepšom
sa zjaví usmievavý
funebrák

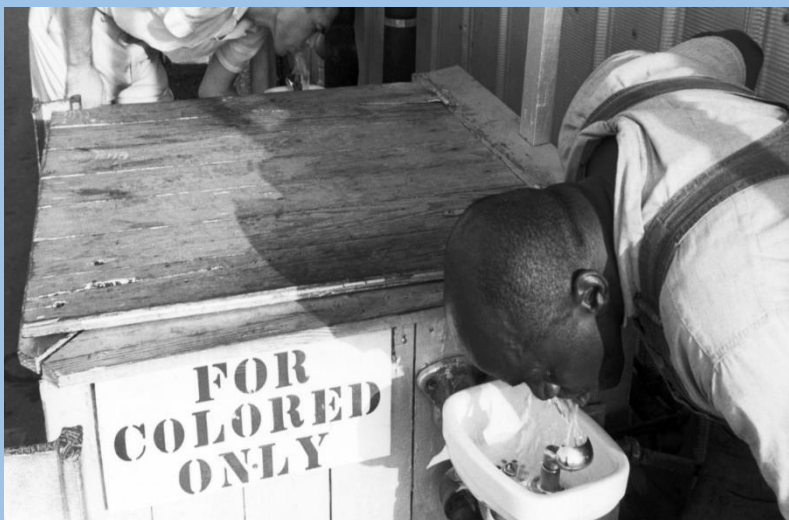
Báseň od Ferlinghettiho prepojte s vizuálnymi predstavami pomocou obrázkov

Báseň od Ferlinghettiho prepojte s vizuálnymi predstavami pomocou obrázkov

Báseň od Ferlinghettiho prepojte s vizuálnymi predstavami pomocou obrázkov

Báseň od Ferlinghettiho prepojte s vizuálnymi predstavami pomocou obrázkov

Báseň od Ferlinghettiho prepojte s vizuálnymi predstavami pomocou obrázkov

EURÓPSKA ÚNIA

Európsky sociálny fond
Európsky fond
regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

MINISTERSTVO

ŠKOLSTVA, VEDY,
VÝSKUMU A ŠPORTU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ĎAKUJEM ZA POZORNOSŤ

PaedDr. Ľubica Rúčková

Tento projekt sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.“
www.esf.gov.sk www.minedu.gov.sk